

Socialdepartementet
s.remissvar@regeringskansliet.se
s.hc@regeringskansliet.se

Remissyttrande – Ett samordnat vaccinationsarbete (SOU 2024:2) (S2024/00096)

Sammanfattning

Region Kronoberg har av Socialdepartementet beretts tillfälle att avge yttrande över ovanstående remiss.

Den statliga utredningen ”En mer ändamålsenlig och effektiv ordning för de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret” har haft i uppdrag att göra en översyn av och lämna förslag om regleringen av de nationella vaccinationsprogrammen och det nationella vaccinationsregistret. Syftet med utredningen är att säkerställa att dess ändamålsenlighet och effektivitet, med beaktande av erfarenheterna från covid-19-pandemin.

Utredningen föreslår bland annat att en ny bestämmelse införs i smittskyddslagen där en definition och mål för de nationella vaccinationsprogrammen fastställs för att tydliggöra innehåll och syfte med vaccinationsprogrammen. Region Kronoberg vill lämna ett antal synpunkter på utredningen i följande remissyttrande.

Synpunkter

Inledningsvis vill Region Kronoberg poängtera att man delar bilden av att det finns ett behov av ett förbättrat samordnat vaccinationsarbete i Sverige och välkomnar en översyn. Samtidigt vill Region Kronoberg lämna ett antal synpunkter på remissen:

16.3 Det behövs ingen indelning i allmänna och särskilda vaccinationsprogram

Utredningen föreslår att uppdelningen av nationella vaccinationsprogram i allmänna respektive särskilda program i smittskyddslagen tas bort eftersom man anser att nyttan med uppdelningen är oklar. Genom att ta bort uppdelningen möjliggörs ett förtydligande av att vaccinationsprogrammen framför allt utgår från ett befolkningsperspektiv och inte ett individperspektiv.

Region Kronoberg delar uppfattningen om att en uppdelning kan tyckas onödig, men förutsätter att det kan ske utan att vaccinationsprogrammen för riskgrupper tas bort ur de nationella programmen. Region Kronoberg ser nämligen en risk med att vissa vaccinationer i det allmänna vaccinationsprogrammet kommer

uteslutas mot bakgrund av den nya tolkningen om kravet på att vaccinationerna ska bidra till minskad smittspridning i hela eller delar av samhället (se 16.4 nedan).

16.4 Kriterierna för nationella vaccinationsprogram utvecklas

Region Kronoberg anser att tydliga krav för vilka vaccinationer som ska kunna ingå i ett nationellt vaccinationsprogram är bra. Samtidigt som utredningen gör ett tillägg om ”hela eller delar av samhället”, görs en snävare tolkning av tidigare förarbeten som skulle innebära att färre vaccinationer skulle ingå i det nationella vaccinationsprogrammet. I förarbetena till smittskyddslagen (prop 2011/12:123) framgår att vaccinationsprogrammen ska ha ”medicinsk effekt på sjukdomsburden i ett brett samhällsperspektiv”. Utredningen tolkar detta som att vaccinationen ska ge ett indirekt skydd även till ovaccinerade, och därmed ha effekt på smittspridningen. Utredningen lyfter vidare att vaccination av riskgrupper vars syfte framför allt är att skydda individer från sjukdom och till mindre del hindra smittspridning, sannolikt inte borde ingå i ett nationellt vaccinationsprogram.

Region Kronoberg vill i sammanhanget påpeka att om samtliga vaccinationer ska bidra till att minska smittspridningen i hela eller delar av samhället innebär det att flera vaccin – som det vore rimligt att hantera på ett samlat sätt i hela landet – riskerar att hamna utanför det nationella vaccinationsprogrammet.

Ett fokus på smittspridningen riskerar dessutom att innebära en ökad ojämlikhet i landet när fler vaccinationer blir ett regionalt ansvar. Vilka vaccinationer som erbjuds riskerar således att variera. Förändringen skulle också innebära en ökad kostnad för regionerna om nuvarande och kommande vaccin inte längre kommer ingå i allmänna vaccinationsprogram och istället bli ett regionalt ansvar.

Region Kronoberg anser det vore mer rimligt att istället utgå från om vaccinet kan minska sjukdomsburden (inklusive svår sjukdom och död) i samhället.

16.7.2 Undantaget för vaccinationer i förskoleklass

Utredningen föreslår att undantaget för huvudman för elevhälsa att inte behöva erbjuda vaccinationer i förskoleklass tas bort eftersom förskoleklass numera är en obligatorisk skolform och kravet på elevhälsa även omfattar dessa barn. Region Kronoberg delar utredningens bild om att det inte finns någon anledning till att bestämmelsen finns kvar, utan att det snarare skulle kunna underlätta genomförandet av de kompletterande vaccinationerna om elevhälsan kunde utföra detta.

16.8 Ett samordnat vaccinationsarbete

Utredningen föreslår att när nya alternativt utvecklade vacciner tas fram behövs en tidig samverkan mellan berörda myndigheter samt regioner för att gemensamt

bedöma om vaccinet kan vara aktuellt för bredare användning i organiserad form och om en prövning ska göras mot ordningen för nationellt vaccinationsprogram. Ett forum för sådan samverkan bör finnas vid Folkhälsomyndigheten. För de vaccinationer som inte omfattas av nationella vaccinationsprogram behövs en nationellt samordnad bedömningsprocess, förslagsvis inom ramen för regionernas samverkansmodell för läkemedel. Region Kronoberg delar bilden av att ett ordnat och samlat nationellt införande är viktigt, men det är viktigt att ta hänsyn till att ett sådant arbete innebär utökade krav och merarbete för regionerna i form av bland annat arbetstid när samordning ska ske.

Region Kronoberg anser det viktigt att inte införa nya vaccinationer eller vaccinationsrekommendationer utan att ha först genomfört en hälsoekonomisk analys. Förslagsvis bör detta kunna hanteras på samma sätt som övriga läkemedel hos Tandvårds- och läkemedelförmånsverket (TLV). Att priser kan variera och inte är klara i förväg gäller inte enbart vacciner utan samtliga läkemedel. För att ett sådant utökat ansvar ska vara möjligt krävs dock att man tar hänsyn till det merarbete det skulle innebära för TLV.

Region Kronoberg anser vidare att vaccinationerna bör ligga utanför läkemedelsförmånen och stödjer således utredningens förslag om att vidare undersöka hur detta skulle kunna förändras.

16.9 Ett tydligare livsloppsperspektiv i våra vaccinationsprogram

Utredningen pekar på behovet av ett livsloppsperspektiv för vaccinationer och vaccinationsprogrammen, och inte bara ett befolkningsperspektiv. Utredningen bedömer därför att ett livsloppsperspektiv borde inkluderas i vaccinationsprogrammen och att påfyllnadsdoser därmed borde ingå i nationella vaccinationsprogram när det anses lämpligt. Region Kronoberg delar den bilden och välkomnar begreppet livsloppsperspektiv i sammanhanget. Däremot är det viktigt att ett sådant perspektiv skulle innebära att det finns en hel del att justera i regionerna – och även nationellt – innan detta i praktiken kan möjliggöras, exempelvis digitalt stöd för uppföljning, kallelser och dylikt. Det skulle också krävas nationellt register/vaccinationskort för att ha koll på personer som flyttar över länsgräns.

19. Förslag om förändringar av det nationella vaccinationsregistret

Region Kronoberg tycker att det är bra om den data som skickas till det nationella vaccinationsregistret (NVR) kan utökas, men vill betona att det skulle kunna medföra merkostnader för regionerna beroende på hur registreringen kan lösas. Vidare föreslås att uppgift om dosnummer ska rapporteras för samtliga vaccinationer, vilket Region Kronoberg inte anser relevant – exempelvis säsonginfluensa och covidvaccin. Det bör därför endast vara obligatoriskt att ange dosnummer när det ger ett mervärde eller är relevant, det vill säga för de vaccin som kräver olika dosintervaller för att uppnå ett fullgott skydd.

Vidare vill Region Kronoberg påpeka att en utökning av data som skickas till NVR inte ersätter behovet av ett nationellt vaccinationskort/nationellt gemensamt vaccinationssystem. Ett gemensamt nationellt system kan användas för att förbättra vaccinationstäckningen, ge möjlighet för sjukvårdspersonal att ge individuella råd om vaccination utifrån tidigare registrerade vaccinationer samt för individen att själva kunna hålla koll på vilka vaccinationer man tagit och kommer behöva ta framöver. Region Kronoberg anser att tillgången till vaccinationsdata är ytterst angeläget för vårdgivare på både nationell, regional och kommunal nivå för att ge bättre förutsättningar för utvecklingsarbete mot det gemensamma målet om att nå en högre vaccinationstäckning. Eftersom NVR utgör ett hälsodataregister kan det inte användas i detta ändamål.

Region Kronoberg vill uppmärksamma utredningen om att det är fler nationella aktörer som framöver kommer samla in data om läkemedel från regionerna vilket innebär att det är viktigt med nationell samordning för att säkerställa att det inte blir dubbelarbete för regionerna (och i förlängningen staten). Exempelvis kommer Socialstyrelsen bygga ut deras patientregister och varje månad samla in uppgifter om alla läkemedel som skrivs ut inom specialistvården. Svenska Barnhälsovårdsregistret (BHVQ) följer flera indikatorer inom barnhälsovårdens verksamhet och arbete pågår med att inkludera alla vaccinationer som ingår i det nationella barnvaccinationsprogrammet och som ges inom barnhälsovårdens verksamhet.

Beredning av ärendet

Ärendet har beretts av HSJ Planering och utredning tillsammans med smittskyddsläkare, Allmänmedicinskt kunskapscentrum, regionjurist, vaccinationssamordnare, barnhälsovård och Läkemedelskommittén.

Barnrättsperspektiv

Det framgår inte av remissen om en prövning av barnets bästa har genomförts.